

Α. ΡΟΥΒΙΟ Υ ΛΙΟΥΤΣ

Ὁ κ. Ἀντώνιος Ρούβιο Ὑ Λιούτς, τοῦ ὁποίου τὴν εἰκόνα δημοσιεύομεν ἵνα καταστήσωμεν γνωστὴν τὴν μορφήν αὐτοῦ εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινόν, εἶνε λόγιος ἰσπανὸς ἐλληνομαθέςτατος γεννηθεὶς τὴν 24 Ἰουλίου 1856 ἐν Βαλλαδολίδ. Υἱὸς τοῦ διαστίμου Καταλανοῦ ποιητοῦ Ρούβιο Ὑ Ὅρος ἀνετράφη καὶ ἐξεπαιδεύθη ἐν Βαρκελώνῃ, συνεπλήρωσε δὲ τὴν φιλολογικὴν του μόρφωσιν ἐν Μαδρίτῃ γενόμενος διδάκτωρ τῆς Φιλολογίας κατὰ τὸ 1878. Ἀπὸ τοῦ 1885 διδάσκει ὡς καθηγητὴς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βαρκελώνης καὶ εἶνε μέλος διαφόρων ἰσπανικῶν ἀκαδημιῶν καὶ ἑλληνικῶν ἐταιριῶν καὶ συλλόγων. Ἐδημοσίευσε διάφορα φιλολογικὰ ἔργα ἰσπανιστὶ καὶ καταλανιστὶ, καὶ πολλὰ ἱστορικὰ μελετήματα ἰδίως ἀναφερόμενα εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τῶν Καταλανῶν. Κατὰ τὸ 1882 μετέφρασεν εἰς καταλανικὴν γλῶσσαν τὸν *Λουκὴν Λάραν* τοῦ κ. Βικέλα καὶ ἐσχάτως διάφορα νεοελληνικὰ διηγήματα δημοσιεύθηκα εἰς κομψότατον εἰκονογραφημένον τόμον, ἐκδοθέντα ἐν Βαρκελώνῃ ὡς ἀπαρχὴν καὶ ἄλλων μεταφράσεων ἐκ τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας. Ἐκ τοῦ τόμου τούτου ἀποσπῶμεν τὸν κάτωθι δημοσιευόμενον ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει πρόλογον τοῦ μεταφραστοῦ. Οὕτως ἐργαζόμενος ὁ ἰσπανὸς λόγιος δικαιούται νὰ καταλάβῃ ἐπιφανῆ θέσιν εἰς τὸν ὄμιλον τῶν ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῶν συγγρόνων προϊόντων τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος ἀνευδότης ἐργαζομένων ἀνὰ τὴν ὑψηλίαν ξένων, καὶ προσελκύει βεβαίως ἀμέριστον τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Πανελληνίου.

Σ. τ. Δ.

ΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

Μεταξὺ τῶν ξένων φιλολογιῶν ὀλίγαι εἶνε τὸσον ἄγνωστοι εἰς τὴν Ἰσπανίαν ὅσον ἡ νεωτέρα ἑλληνική. Ὁ ρωμαντισμὸς, ὁ ὁποῖος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος ἐξήγειρε τὴν πρὸς πᾶν τὸ ἐξωτικὸν ἀγάπην καὶ ἀνεξωγογόνησε τὴν φιλολογικὴν ἀτμοσφαῖραν τῆς Ἰσπανίας μετ' αὔρας ἐκ τόπων μακρυνῶν, δὲν κατώρθωσε νὰ ἐγκλιματίσῃ εἰς Ἰσπανίαν τὸν νεώτερον ἑλληνισμὸν. Τοῦτο δὲ ἐξηγεῖται ἐν μέρει, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ φιλολογία μας εἶταινε φυσικῶς τῷ λόγῳ εἰς τὴν ἀπορρόφησιν στοιχείων ἐξ ὀργανι-

σμῶν ἀνωτέρων, καὶ ὅτι εἰς τοιαύτην κατηγορίαν δὲν ὑπήγετο τότε ἡ φιλολογία τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος. Ἀλλὰ καίτοι τὴν τάσιν πρὸς μίμησιν δὲν παρώτρυνε παραγωγή ἔργων φιλολογικῶν ἀξίων λόγου, ἠδύνατο ὅμως ἡ πρὸς τὰ ἑλληνικὰ ἀγάπη νὰ ἐπιδράσῃ εἰς τὰ γράμματα, ὡς ἐκ τοῦ αἰσθηματος τοῦ φιλελληνισμοῦ τὸ ὁποῖον, συνδεδεμένον πρὸς τὸ παρελθόν, ἐπεκράτησεν ἀλλαχοῦ, ὡς ἐν Γαλίᾳ, Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ, εἰς δὲ τὴν ποίησιν διέλαμψεν ἰδίως διὰ τοῦ Βύρωνος, τοῦ Δελαβίν καὶ τοῦ Γκαίτε. Ἀλλ' ὅμως τὸ αἰσθημα τοῦτο δὲν εἰσεχώρησε ποτὲ βαθέως εἰς τὴν Ἰσπανίαν, τὰ δὲ ὀλίγα ὅσα ἐξ Ἑλλάδος μετεφρευθήσαν εἰς τὸν ἰσπανικὸν ρωμαντισμὸν, ἤλθον μέχρις ἡμῶν ἐμμέσως καὶ εἰς τὸν οὕτω ἐλθόντα Φιλελληνισμὸν ἐξέρχεται πρὸ πάντων ἡ μεγάλη μορφή τοῦ Βύρωνος ἀγωνιζομένου ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπὸ τοῦ Ἑσπρονσέδα μέχρι τοῦ Νουνιέζ δὲ ἄρτσε τὰ ἔγνη τοῦ ἥρωος τοῦ Μεσολογγίου ἀναφαινόνται σχεδὸν πάντοτε εἰς τὸ σύντομον τοῦτο ἐπεισόδιον τῆς λυρικῆς ποιήσεώς μας.

Ἄλλως, εἰς ὀλιγίστας συνθέσεις ἰσπανικὰς παρισυιάζεται ἡ Ἑλλάς ὡς ὑπόθεσις. Εἰς καμμίαν δὲ σχεδὸν δὲν ἀντανκλιχταὶ ἡ μίμησις τῶν ποιητῶν καὶ τῶν συγγραφέων τῆς, παρεκτός εἰς τὸν νεοκλασικὸν Βαλέραν, ὅστις μετέφρασε τὸ *Πουλάκι* τοῦ Ὑψηλάντου, καὶ ἄλλα τινὰ ποιήματα ἀνωτέρων ἑλλήνων.

Ἀνατρέχων εἰς τὰς ἀναμνήσεις μου, καὶ χωρὶς τὴν πρόθεσιν νὰ ἐξαντλήσω τὴν ὕλην ἡ ὁποία ὅσον μικρὰ καὶ ἂν εἶνε δύναται ὅμως ν' ἀποδώσῃ καὶ περισσότερα, περιορίζομαι νὰ μνημονεύσω χάριν περιεργείας τὸν ὄραϊον *Ἀποχαιρετισμὸν τοῦ πατριώτου Ἑλληνοσ πρὸς τὴν κόρην τοῦ ἀποστάτου*, τοῦ Ἑσπρονσέδα, τὸν *Αἰχμάλωτον Ἕλληνα πρὸς τοὺς συντρόφους του*, τοῦ Ἰωάννου Ἀντωνίου Σαζατορνίλλ, (τὸ ὁποῖον φαίνεται ἐμπνευσθῆν ἐκ τοῦ προλαβόντος ποιήματος), τὸ ἱστορικὸν διήγημα τοῦ Στανισλάου δὲ Κόσκα Βάγιο, *Ἑλλάς ἡ ἡ κόρη τοῦ Μεσολογγίου*, τὸ *Πολεμικὸν ἄσμα* τοῦ Μαρτινέζ δὲ λὰ Ρόζα, καὶ τὸ ἀνώτερον πάντων, ὁ *τελευταῖος θρήνος τοῦ Βύρωνος* τοῦ Νουνιέζ δὲ ἄρτσε, τὸ μᾶλλον ἐμπνευσμένον ποίημα ἐξ ὧν ὁ Φιλελληνισμὸς παρήγαγεν, ἰδίως εἰς τὰ μέρη ὅπου ἐξυμνοῦνται αἱ δόξαι τῆς Νέας Ἑλλάδος καὶ τὸ τραγικὸν τέλος τῶν Σουλιωτισσῶν κατὰ τὸν ροδερὸν ἐκεῖνον χορὸν τοῦ θανάτου, τοῦ ὁποίου ἡ περιγραφή ἐγγίζει τὰ μεγαλήτερα τῆς ποιήσεως ὕψη.

Ἡ ἑλληνικὴ διηγηματογραφία μένει ἄγνωστος εἰς τὴν Ἰσπανίαν ὅσον καὶ ἡ λυρικὴ ποίησις, ἡ καὶ περισσότερον ἂν εἶνε δυνατόν. Σήμερον ὅποτε ἐπικρατεῖ ὁ συρμὸς τοῦ ἀγνώστου καὶ ξενικοῦ, ὅποτε ἐπισύρουν τὴν περιέργειαν καὶ τὴν προσοχὴν οἱ διηγηματογράφοι χωρῶν τόσον μακρυνῶν καὶ τόσον διαφόρων τῆς ἰδικῆς μας, ὡς ἡ Ρωσσία καὶ ἡ Νορβηγία, κανεὶς μέχρι τῆς ὥρας δὲν ἐνθυμήθη τὴν ἀναγεννηθείσαν πατρίδα τῶν Ἡρώων καὶ τῶν Μου-

Ἡ γινωστὸν τοῦ Βηλαρᾶ *Πουλάκι* ἔγνη κοινῶς ἀπεδόθη καὶ ὑπὸ ἄλλων εἰς τὸν Ὑψηλάντην. Σ. τ. Δ.

σῶν. Ἡ λήθη αὕτη μᾶς φαίνεται τόσον μᾶλλον ἀδικαιολόγητος, καθόσον εἰς οὐδένα τῶν εἰδῶν τῆς φιλολογικῆς παραγωγῆς ἐν Ἑλλάδι φαίνεται μεγαλύτερα ἔμπνευσις καὶ πρωτοτυπία. Διὰ τοῦτο ἐπιπροσέτιον τὴν ἐπιγεῖρσιν τοῦ ἐκδότου τῆς Biblioteca Universal Ilustrada, θελήσαντος νὰ καταστήσῃ γνωστοὺς τοὺς διηγηματογράφους τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ πληρώσῃ τὸ κενὸν τῶν ἰσπανικῶν γραμμάτων, φέρων αὐτὰ εἰς ἐπαφὴν μὲ ὅλα τὰ ἀδελφὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης.

Τοιοῦτος ὁ σκοπὸς τῆς Διεθνoῦς Εἰκονογραφημένης Βιβλιοθήκης καὶ διὰ τοῦτο νομίζομεν κἀλλιστα ἔπραξε ἀρχίζων ἀπὸ φιλολογίαν τόσον μᾶλλον ἐνδιαφέρουσαν ἡμᾶς, καθόσον αἱ ἐνδοξοὶ παραδόσεις τῆς ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ.

Χάρις εἰς τὸν πολιτισμὸν τοῦτον ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν εἶνε κτῆμα μόνον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἀλλὰ ὀλοκλήρου τοῦ πολιτισμένου κόσμου. Τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ὀφείλει ἡ Νέα Ἑλλὰς πλὴν ἄλλων καὶ εἰς τὸ ὅτι εἶνε ἡ διάδοχος τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ὅλα τὰ ἔθνη τὴν ἀγαποῦν καὶ τὴν τιμοῦν καθὼς ἀπόγονον τοῦ ἔθνους εἰς τὸ ὅποιον ὀφείλουσαν τὴν Τέχνην, τὴν Ἐπιστήμην, καὶ τὴν Ποίησιν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐδέχθησαν μεταξύ των μετ' εὐλαβοῦς ἀγάπης, καθὼς περιβάλλει μία οἰκογένεια εἰς τοὺς κόλπους τῆς τὸν κοινὸν πρόγονον. Ὀλίγιστα ἔθνη κινουσι τόσον τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τῶν ταλαιπωριῶν των, διὰ τῶν δικαίων ἐλπίδων των καὶ διὰ τοῦ ἐνδοξοῦ παρελθόντος, ὅσον τὸ Ἑλληνικόν. Καὶ ὅμως οὐδὲν μένει τόσον ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς. Ἐὰν δὲ δι' ὅλην τὴν Ἰσπανίαν ὑπάρχουν λόγοι ἐκτιμῆσεως πρὸς τὴν Ἑλλάδα, δικαιοῦται πρὸ πάντων ἡ Καταλανία νὰ συσπύξῃ μετ' αὐτῆς τοὺς δεσμοὺς τῆς φιλολογικῆς ἀδελφότητος. Ἐὰν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ Καταλανία ὑπῆρξε στάδιον γόνιμον πρὸς ἐμπορίαν μετὰ τῶν ἐλληνικῶν λαῶν, ἡ Ἑλλὰς μετὰ παρέλευσιν αἰῶνων ἐγένετο τὸ θέατρον τῶν ἡρωικωτέρων Καταλανικῶν ἄθλων. Τοῦτο δὲ καὶ μόνον ἀρκεῖ διὰ νὰ τὴν προσβλέπωμεν μὲ ὄσσην στοργὴν ἀτενίζει γηραιὸς παλαίμαχος τὸν τόπον ὅπου ἠνδραγάθησε νέος.

Ἄλλ' αἱ φιλολογικαὶ μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Καταλανίας σχέσεις δὲν συνάπτονται τὸ πρῶτον διὰ τοῦ βιβλίου τούτου. Πρὸ δεκαετίας ἤδη ἐγένετο ἡ πρώτη ἀπόπειρα ἐγκλιματίσεως τοῦ νεοελληνικοῦ διηγήματος ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ γράφοντος τὰς γραμμὰς ταύτας. Ταῦτοχρόνως δὲ ἠκολούθησε τὸ παράδειγμα ἐκεῖνο ὁ ἡμέτερος φίλος καὶ ἔγκριτος ἐλληνοστῆς κ. Luis Sagnier y Nadal, ἐμοῦ μὲν μεταφράσαντος εἰς τὴν Καταλανικὴν, ἐκεῖνου δὲ εἰς τὴν Ἰσπανικὴν τὸν *Λουκῆν Λάραν* τοῦ Δ. Βικέλα.

Ἡ Καταλανικὴ μετάφρασις ἤρχισε δημοσιευομένη τὴν 1 Δεκεμβρίου 1881 εἰς τὴν γνωστὴν ἐπιθεώρησιν *Lo Gay Saber* τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Francisco Pelay Briz διευθυνομένην, ἐπρωτάχθησαν δ' αὐτῆς σύντομοι παρατηρήσεις περὶ τῆς νεωτέρας ἐλληνικῆς διηγηματογραφίας. Ἡ δὲ Ἰσπανικὴ ἐδημοσιεύθη τὸ 1882 εἰς ἴδιον κομψὸν τομίδιον.

Δὲν εἶνε πρόσφορος ἐνταῦθα ἡ ἀναδημοσίευσίς των

σκέψεων ὅσας περὶ τοῦ νεοελληνικοῦ διηγήματος ἤδη ἔγραψα, καὶ τὰς ὁποίας ἠδυνάμην σήμερον νὰ ἐπεκτείνω καὶ νὰ διορθώσω ἐν πολλοῖς ἐκ πληρεστέρας γνώσεως τῶν πραγμάτων.

Ἡ ἱστορία τῆς ἐλληνικῆς διηγηματογραφίας εἶνε σύντομος. Ἡ περὶ λογοτεχνία καὶ ἡ μυθογραφία ἐπονται πάντοτε τῆς ἀναπτύξεως τῆς λυρικῆς καὶ ἐπικῆς ποιήσεως, ἡ ὅποια εἶνε περισσότερο φυσικὴ καὶ αὐτοφυῆς. Τὸ διήγημα προϋποθέτει βαθμὸν μεγαλύτερας προόδου, ἀκμάζει δὲ περισσότερο εἰς τὰ ἔθνη τὰ ἔχοντα πείραν μεγάλην καὶ ζωὴν εὐρεῖαν ἢ εἰς τὰ εὐοισκόμενα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου των. Οὕτω, καθὼς ἀναγνωρίζει καὶ ὁ ἱστοριογράφος τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας Ἀλέξανδρος Ρ. Παγκαβῆς, τὸ διήγημα εἶνε τὸ βραδυτέρον ἀναπτυχθὲν ἐν Ἑλλάδι εἶδος. Ἡ εὐκολία τῶν ξένων μεταφράσεων καὶ τὸ γόητρον τῶν ξένων φιλολογίων, ἰδίως τῆς γαλλικῆς, ἐπνίξαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὴν πρωτότυπον καὶ αὐτοφυῆ παραγωγὴν. Οἱ πρῶτοι εἰσαγαγόντες εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν τερπνὴν πεζογραφίαν ὑπῆρξαν οἱ ἀδελφοὶ Σουτσοί, πρωταγωνισταὶ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ τῆς πολιτικῆς ἀποκαταστάσεως τῆς πατρίδος των. Τὰ ἔγγραφα ἠκολούθησαν ἐκ τοῦ πλησίον ὁ γόνιμος Παγκαβῆς, πλάσας εἰς τὴν πατρίδα του τὸ ἱστορικὸν διήγημα διὰ τοῦ *Ἀθθέντου τοῦ Μωρέως*, ἐμπνευσθέντος ἐκ μιᾶς τῶν μᾶλλον ἐνδιαφερουσῶν περιόδου τῆς κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα Ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ἀπλῶς ἵνα ὁ ἀναγνώστης τῶν ἀνὰ χεῖρας διηγημάτων ἔχῃ γνώσιν τινα τῶν προγενεστέρων, μνημονεύομεν τὰ ὀνόματα τοῦ Λ. Μετᾶ γράψαντος διηγήματα διαλογικὰ διδακτικὸν ἔχοντα σκοπὸν... τοῦ Π. Καλλιγᾶ πρώτου συγγραψάντος ἐκτεταμένον διήγημα (τὸν Θάνον Βλέκκαν), τοῦ Γρηγορίου Παλαιολόγου, τοῦ Κ. Ράμφου, πρὸς δὲ τοῦ Στ. Ξένου, τοῦ Ἐμμ. Ροΐδου, καὶ ἄλλων... Οὕτως εἰσερχόμεθα εἰς τὴν σύγχρονον ἱστορίαν τοῦ ἐλληνικοῦ διηγήματος ὅτε τοῦτο λαμβάνει σχετικὴν ἀκμὴν καὶ εὐρύτεραν ἀνάπτυξιν. Ἡ ὄθησις αὕτη ὀφείλεται εἰς ἓνα συγγραφέα καὶ εἰς ἓν περιοδικόν, τιμῶν τὸν ἐλληνικὸν τύπον. Τὸ 1879 εἶδε τὸ φῶς εἰς τὴν *Ἐστίαν*, διήγημα σεμνὸν τὸ ὅποιον κατὰ τὴν γνώμην διακεκριμένων Ἑλλήνων καὶ ξένων κριτικῶν ἔχραξε νέον καὶ σωτήριο δρόμον εἰς τὴν ἐλληνικὴν διηγηματογραφίαν. Ὁ συγγραφεὺς οὗτος εἶνε ὁ κ. Βικέλας, γνωστὸς σήμερον εἰς ὅλην τὴν πολιτισμένην Εὐρώπην, τὸ δὲ διήγημα ἦτο ὁ ἤδη μνημονευθεὶς *Λουκῆς Λάρας* μεταφραστὴς σήμερον εἰς τὰς πλείστας τῶν ξένων γλωσσῶν. Οἱ λόγοι οὗτοι καὶ ἡ θέσις ἦν ὁ κ. Βικέλας κατέχει εἰς τὴν φιλολογικὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος του δικαιοῦν τὴν ἐκλογὴν πλειοτέρων ἐκ τῶν μικρῶν του διηγημάτων εἰς τὴν παροῦσαν συλλογὴν.

Ὁ κ. Βικέλας εὗρε τὸν ἀσφαλέστερον δρόμον τοῦ ἐλληνικοῦ διηγήματος λαμβάνων τοὺς ἥρωάς του ἐκ τῶν ἀνθρώπων τοῦ τόπου, καὶ τὰς σκηνάς του ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς φύσεως. Τοῦτο δὲ εἶνε τὸ ἐλευστικώτερον εἰς τὰ διηγήματά του. Ὡς ἐξ αὐτοῦ δὲ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι θὰ ζήσωσιν εἰς τὴν πατρίδα του καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, μεθ' ὅλην τὴν ἐνίοτε ὑπερβολικὴν ἀπλότητα τῆς πλοκῆς καὶ τινα ἀρετῆ

χαλαρότητα περὶ τὴν ἀφήγησιν. Ὁ κ. Βικέλας γνωρίζει νὰ περιγράψῃ, ἀντὶ ὅμως νὰ ἐλκύῃ τὴν προσοχὴν του ἢ ἐξωτερικῆ ἰδίως πραγματικότητος, ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν σχολὴν τοῦ Ζολᾶ, προσηλωταὶ μᾶλλον εἰς τὴν μόνιμον πραγματικότητα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἢ ὅποια ποτὲ δὲν μεταβάλλεται, ἀλλὰ μένει πάντοτε ἡ αὐτὴ, εἰς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ εἰς ὅλα τὰ κλίματα, καὶ τῆς ὁποίας ὅμως ἡ ταυτότης μᾶς ἐκπλήττει, μᾶς ἐνδιαφέρει καὶ ἀφραπάζει ἐκ νέου τὴν προσοχὴν μας. Ὁ κ. Βικέλας ἐνδιατριβεῖ ἰδίως εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τῶν ἡρώων του. Καὶ ἐνῶ ἀφηγείται μὲ ὀλίγας λέξεις καὶ σκιαγραφεῖ τὰ ἐξωτερικὰ συμβάντα παρελθόντα ἢ παρόντα, μᾶς περιγράφει εἰς σελίδας μακράς, καὶ ἐνίοτε, τὸ ἐπαναλαμβανόμενον, μὲ ὑπερβολὴν, τὰς συγκινήσεις ἢ τὰς σκέψεις ἐνός τῶν προσώπων του, ἀναλύων τὴν ψυχὴν περισσότερον ἢ τὸ περιβάλλον αὐτὴν.

Καθιστᾷ ἰδίως συμπαθῆ εἰς ἡμᾶς τὸν συγγραφέα τοῦτον, καθὼς καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον ἐχάραξεν, ἢ ἐπισηραγίζουσα τὰ ἔργα του ἠθικὴ εὐγένεια καὶ τις ποιητικὴ μελαγχολία προερχομένη ἐκ τῶν μυχιαιτάτων τῆς καρδίας του, καὶ κατοπτρίζουσα ἀκριβῶς τὸν χαρακτήρα του, — αἰσιόδοξον συγχρόνως καὶ μελαγχολικόν, ἐπιφυλακτικόν, συμβιβαστικόν καὶ αὐστηρὸν μετὰ πραότητος. Ἡ τάσις αὐτὴ πρὸς ἑξαρσίν τῆς καλῆς ὕψεως τῶν πραγμάτων κλύπτεται ἀπὸ κλίσειν φιλολογικὴν πρὸς τὸ ἀληθές· ὁ συγγραφεὺς χωρὶς ν' ἀναμνησθῆ τὴν προσωπικότητά του εἰς τὰς ἀφηγήσεις του ἐπιτυγχάνει ἀκριβείαν καὶ διαφάνειαν φωτογραφικὴν. Ἄλλως οὐδὲν τὸ πολὺπλοκον καὶ παράξενον εἰς αὐτάς. Ποῖος δὲν ἔχει εἰς τὴν ζωὴν του Ἀνάμνησιν ὁμοίαν τοῦ θανάτου τῆς φθισικῆς νέας ἐπὶ τοῦ πλοίου; Ποῖος δὲν θ' ἀναγνωρίσῃ ὅτι αἱ σκηναὶ τοῦ διηγήματος *Εἰς τοῦ ὀφθαλμιατροῦ* δὲν συμβαίνουσι εἰς ἀντιθάλαμον ἰατροῦ ἐν Ἰσπανίᾳ ὅσον καὶ ἐν Ἑλλάδι; Ἴδου τὸ μυστικόν τοῦ τεχνίτου, ν' ἀρέσκη, νὰ συγκινή καὶ νὰ κινή τὸ ἐνδιαφέρον μὲ πράγματα *sumptis de medio* κατὰ τὸν Ὁράτιον.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Βικέλα γράφοντος διηγήματα γνησίως ἑλληνικὰ ἐπέσπασε τὴν προσοχὴν τοῦ κοιντοῦ καὶ προσεῖλκυεν ὁμάδα νέων συγγραφέων. Ἐκτοτε ἀντὶ νὰ παρακολουθοῦν τὰς μεταφράσεις ξένων ἔργων ἠλλαξάν δρόμον καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὰς ἀφηγήσεις ἐθνικῶν ὑποθέσεων. Ὅ,τι πρότερον σχεδὸν ἐπεριφρονεῖτο ἔγεινε τοῦ συρμοῦ. ἡ δὲ διηγηματογραφία ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ ἀληθῆ ζωὴν καὶ ν' ἀκολουθῆ τὸν φυσικόν τῆς δρόμον. Οἱ συγγραφεῖς τοὺς ὁποίους σήμερον τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν προτιμᾷ εἶνε ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ὁμιλοῦν περὶ αὐτοῦ, οἱ ὁποῖοι περιγράφουσι τὰ ἔθνη του, ἀπεικονίζουσι τοὺς ἀνθρώπους του, τοῦ παριστοῦν σκηνὰς τοῦ τόπου των καὶ πάτρια ἔθιμα. Ἡ *Ἐστία* ἤρχισε νὰ ἀνοίγῃ τὰς σελίδας τῆς εἰς τοὺς νέους τούτους συγγραφεῖς, σήμερον δὲ δὲν ὑπάρχει ἐν Ἑλλάδι περιοδικόν, μέγα ἢ μικρόν, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἔχῃ τὸ πρωτότυπον διηγημά του. Καὶ πνοὴ ὑγιούς πραγματικότητος φαίνεται ἐπιπνεύουσα καὶ ζωογονοῦσα τὴν φιλολογίαν τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος. Μεταξὺ τῶν τοιούτων

συγγραφέων δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν ἐδῶ τοὺς κ. κ. Βιζυηνόν, Καρκαβίτσαν, Ἑφταλιώτην, Ψυχάρην, Ξενόπουλον, Παλαμᾶν, Πολυλᾶν, Δροσίνην καὶ ἄλλους, τῶν ὁποίων ἢ παράλειψις ἐνταῦθα πρέπει ν' ἀποδοθῆ εἰς τὴν ἀμάθειάν μου καὶ ὄχι εἰς μὴ ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας των.

Τινὰ τῶν ὀνομάτων τούτων φέρονται εἰς τὸ τομίδιον τοῦτο διὰ τοῦ ὁποῖου ἠθέλησαμεν νὰ καταστήσωμεν γνωστὸν τὸ γνήσιον ἑλληνικὸν διήγημα, μὲ τὴν καλαισθησίαν τοῦ ἀληθοῦς, τὴν ἐνδιαφερόσασιν φιλοπατρίαν, τὴν ἠθικὴν εὐγένειαν καὶ τὴν ἀφέλειαν, ἣτις μᾶς ἐνθυμίζει μᾶλλον τὴν κλασικὴν λιτότητα ἢ τὴν ἀτέλειαν ἀμορφώτου ἐπιτέγνης. Φρονοῦμεν ὅτι τὸ ἑλληνικὸν διήγημα δὲν ἔσθλασεν εἰσέτι εἰς τὴν ἐντέλειαν, ἀλλ' ὅπως καὶ σήμερον γράφεται, ἀρχίζει νὰ ἔχῃ μορφήν ἰδίαν, καὶ νὰ χαρακτηρίζῃ λαὸν ἔχοντα πλήρη δικαιώματα φιλολογικῆς ὅσον καὶ πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας.

Μεταξὺ τῶν ἐπιτυχῶς καλλιεργούντων τὸ διήγημα ἔχομεν νὰ μνημονεύσωμεν ἐπαινετικῶς τοὺς κ. κ. Βιζυηνόν καὶ Δροσίνην. Τὸ *Ἀμάσθημα τῆς μητρὸς* μου εἶνε εἰκὼν παθητικὴ καὶ ἡ δραματικώτερα ὄλων τῶν εἰς τὸ τεῦχος τοῦτο. Τὸ ἄβρον διήγημα τοῦ Δροσίνῃ *Τὸ Κέντημα τῆς Ἀννίτσας* ἐλήφθη ἐκ συλλογῆς ἐπιγραφομένης *Διηγήματα καὶ Ἀναμνήσεις*, εἰς τὴν ὁποίαν περιλαμβάνεται καὶ ἡ *Ἀμαρουλλίς*, ἣτις εἶχε μετὰ τὸν *Λουκῆν Ἀδραν* τὴν τιμὴν νὰ μεταφρασθῆ εἰς διαφόρους ξένας γλώσσας. Μόνη ἢ ἑκτασίς του μᾶς ἠμπόδισε νὰ τὸ περιλάβωμεν ἐδῶ, ἀλλ' ὅμως δὲν θὰ βραδύνη νὰ γείνη γνωστὸν εἰς τὸ ἰσπανικὸν κοινόν.

Μετὰ τὸν Βικέλαν ὁ δεῦτερος ἀπόστολος τοῦ ἐθνικοῦ ἑλληνικοῦ διηγήματος εἶνε ὁ κ. Γ. Δροσίνης, ὁ νῦν διευθυντὴς τῆς *Ἐστίας* — ἐπιθεωρήσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἔκαμε τὴν ἐμφάνισιν καὶ ἐδημοσίευσεν τὰ ἐπιτυχέστερα ἔργα του.

Ἐδῶ τελειώνομεν τὰς ἡδὴ ὑπὲρ τὸ δέον μακρὰς παρατηρήσεις μας, ἀλλ' ὄχι χωρὶς νὰ προσθέσωμεν ὅτι κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀποτελούντων τὸν ἀνά χειρας τόμον διηγημάτων ἐπέζητήσαμεν ὄχι μόνον τὰ ἐκλεκτότερα ἀλλὰ καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν εἰδῶν διὰ τὰ παρουσιάζομεν ὅσον ἕνεστι πληρέστερον τὴν ζωὴν, τὰ αἰσθήματα καὶ τὰ ἔθιμα τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὴν *Στραβοκόσταινα* τοῦ Ἑφταλιώτου ἀποπνέει τὸ ἄρωμα τοῦ βίου τῶν ἑλληνικῶν ἀγρῶν καὶ εἰκονίζεται ἡ πατριαρχικὴ γαλήνη τῶν ἀγροτῶν. Εἰς τὴν *Καταστροφὴν* τοῦ *Ἀνεμοῦλου* διαλάμπει τὸ πατριωτικὸν αἶσθημα μὲ τὰς ποιητικὰς ὑπερβολὰς του, ἀξίας σεβασμοῦ μᾶλλον ἢ ἐπικρίσεως. Εἰς τὸ *Ἀμάσθημα τῆς μητρὸς* μου, τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα καὶ αἱ δημῶδεις προλήψεις συγκρούονται πρὸς τὴν τυφλὴν καὶ ἀλόγιστον μητρικὴν στοργὴν, εἰς δὲ τὰ διηγήματα τοῦ Βικέλα καὶ τοῦ Δροσίνῃ βλέπει τις ἀδελφούμενα εὐαρέστως τὰ ἔθιμα τῶν πόλεων καὶ τῶν ἀγρῶν, καὶ τὴν νέαν εὐρωπαϊκὴν ἐνδυμασίαν συγχρωτίζομένην πρὸς τὴν ἐγγύωριον ρουστανέλλαν. Αἱ ἐπευφημίαι τῶν ἀναγνωστῶν μας θὰ ἀποδείξουν κατὰ πόσον ἡ ἐκλογή μας ἦτο ἐπιτυχῆς.